

Τα κρυφά “μικροσκοπικά” πυρηνικά των Ρώσων φέρνουν κοντά τον πυρηνικό πόλεμο

ΓΡΙΒΑΣ ΚΩΣΤΑΣ

Τον τελευταίο καιρό εντείνεται η συζήτηση για πιθανή χρήση πυρηνικών όπλων από πλευράς της Ρωσίας σε περίπτωση διεύρυνσης της παρέμβασης δυτικών δυνάμεων στον πόλεμο στην Ουκρανία. Η πλειονότητα των πολιτών θεωρεί ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί να συμβεί, με γνώμονα την απλοϊκή αντίληψη ότι κανείς δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα γιατί σε αυτήν την περίπτωση θα χρησιμοποιήσει και ο άλλος και θα καταστραφούν όλοι, άρα δεν συμφέρει κανέναν, άρα δεν υπάρχει κίνδυνος.

Αυτή η άποψη δεν έχει σχέση με την πραγματικότητα για πολλούς λόγους που έχουν αναλυθεί εν μέρει από τον γράφοντα και σε προηγούμενα [άρθρα](#) του. Εδώ, θα περιοριστούμε να πούμε ότι η αντίληψη αυτή δεν λαμβάνει υπόψη της την πιθανή ύπαρξη μιας νέας κατηγορίας πυρηνικών όπλων στο ρωσικό οπλοστάσιο – συγκεκριμένα μικροσκοπικών πυρηνικών όπλων, πολύ χαμηλής ισχύος και πολύ μικρής εκπομπής ραδιενέργειας, που σχεδιάστηκαν όχι για αποτροπή αλλά για πραγματική χρήση. Αυτή η εξέλιξη θέτει νέα δεδομένα στην πυρηνική εξίσωση και αποδομεί την καθησυχαστική αντίληψη ότι δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθούν πυρηνικά όπλα “γιατί θα καταστραφούμε όλοι”.

Ο [Thomas C. Reed](#) (απεβίωσε τον Φεβρουάριο του 2024) ανήκε στην κλειστή ομάδα των ανθρώπων που έζησαν τον Ψυχρό Πόλεμο από τα μέσα. Ως αξιωματικός της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ συμμετείχε στην ανάπτυξη των πυρηνικών πυραύλων Minuteman. Ήταν υψηλόβαθμο στέλεχος του Ρεπουμπλικανικού κόμματος, βοηθός του Ρόναλντ Ρήγκαν όταν αυτός ήταν Κυβερνήτης της Καλιφόρνια και υπηρέτησε ως ο 11ος Υπουργός Αεροπορίας των ΗΠΑ, επί Προεδρίας Τζέραλντ Φορντ και Τζίμι Κάρτερ. Κατά τη διάρκεια δε επίσημων επισκέψεών του στη Ρωσία αμέσως μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, παρατήρησε κάποια ανησυχητικά σημάδια, τα οποία αναφέρει στη

μελέτη του “At the Abyss. An insider’s history of the cold war”, που κυκλοφόρησε το 2005. Γράφει λοιπόν ο Reed:

«Κατά τη διάρκεια των μεθυστικών ημερών του 1992, όταν διευθυντές εργαστηρίων πυρηνικών όπλων των ΗΠΑ και της Ρωσίας αντάλασσαν επισκέψεις και προπόσεις, οι Ρώσοι ομόλογοί μας πρότειναν την κοινή ανάπτυξη μεγάλων σφαιρικών θαλάμων ικανών να αντέχουν και εκρήξεις ισχύος τριάντα τόνων TNT. Οι Ρώσοι μας είπαν ότι το ενδιαφέρον τους έγκειτο στη δημιουργία τεχνητών διαμαντιών, αλλά εμείς υποψιαζόμασταν ότι τέτοιες σφαίρες θα ήταν πιο χρήσιμες για τη δοκιμή πυρηνικών όπλων ελάχιστης ισχύος, είτε αυτόνομων είτε ως πυροδοτικών μηχανισμών εξελιγμένων θερμοπυρηνικών βομβών χαμηλής εκπομπής ραδιενεργών καταλοίπων.

»Φαίνεται τώρα ότι οι φόβοι μας ήταν βάσιμοι. Πιστεύω ότι οι Ρώσοι έχουν αναπτύξει τέτοιους θαλάμους δοκιμών στη Nouaya Zemlya, χρησιμοποιώντας τους για να διεξάγουν κρυφές πυρηνικές δοκιμές. Τέτοιες δοκιμές μπορεί να αποτελούν μέρος ενός προγράμματος ανάπτυξης πυρηνικών όπλων πολύ μικρής ισχύος, ή μπορεί να είναι πρόδρομοι μιας πυρηνικής τεχνολογίας που δεν καταλαβαίνουμε ακόμη».

Τα “μικροσκοπικά” πυρηνικά όπλα

Εδώ και δεκαετίες, λοιπόν, οι Ρώσοι πιθανώς είναι σε θέση να διεξάγουν πυρηνικές δοκιμές χωρίς αυτές να γίνονται αντιληπτές και να αναπτύσσουν νέες γενιές πυρηνικών όπλων με καινοφανή χαρακτηριστικά και ικανότητες. Σε αυτό φαίνεται να συμφωνεί και ο Καθηγητής David Kilcullen, στη διάσημη μελέτη του “The Dragons and the Snakes. How the rest learned to fight the West” που κυκλοφόρησε από τις πανεπιστημιακές εκδόσεις Oxford University Press το 2020. Σύμφωνα με τον Kilcullen, η Ρωσία φαίνεται πως προσπάθησε να διευρύνει την γκάμα των επιλογών της στο χαμηλότερο, “τακτικό” άκρο της κλίμακας της πυρηνικής ισχύος, δημιουργώντας όπλα πολύ χαμηλής απόδοσης που σχεδιάστηκαν για να χρησιμοποιηθούν πραγματικά σε

πολέμους “γκρίζας ζώνης” μεταξύ συμβατικού και “κανονικού” πυρηνικού πολέμου.

Ένα υπόμνημα της CIA τον Αύγουστο του 2000 (αποχαρακτηρισμένο το 2005) σημείωσε ότι οι Ρώσοι στρατηγοί από τη δεκαετία του 1990 υποστήριζαν την ανάπτυξη *«πυρηνικών όπλων μικρότερων του ενός χιλιοτόνου που θα προκαλούσαν ελάχιστη ραδιενεργή μόλυνση μακροπρόθεσμα»* ως ασύμμετρη απάντηση στην υπεροχή των ΗΠΑ στα συμβατικά όπλα. Υπό τον Πούτιν, η Ρωσία αύξησε τις επενδύσεις της σε αυτά τα όπλα, τα οποία ήταν ισχύος έως 300 τόνων TNT (0,3 χιλιοτόνων), δηλαδή περίπου 45 φορές λιγότερο ισχυρά από τη βόμβα της Χιροσίμα. Επίσης, τα όπλα αυτά εκτιμάται ότι είναι πολύ πιο “καθαρά” από αυτά του Ψυχρού Πολέμου, δηλαδή αφήνουν πολύ λιγότερα ραδιενεργά κατάλοιπα.

Σύμφωνα με τον Kilcullen, αναγνωρίζοντας την ανωτερότητα της Δύσης στις συμβατικές πολεμικές ικανότητες και ανησυχώντας για την επέκταση του NATO στη σφαίρα επιρροής τους, οι Ρώσοι στρατηγοί οδηγήθηκαν στην ανάπτυξη πυρηνικών όπλων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε συμβατικές συγκρούσεις ως μορφή “γιγαντιαίου πυροβολικού”, χωρίς να κινδυνεύουν να πυροδοτήσουν πυρηνικό πόλεμο πλήρους κλίμακας. Ο Reed βέβαια –όπως ελέχθη πιο πάνω – αναφέρεται σε ακόμη πιο μικρά πυρηνικά, ισχύος 30 τόνων ή και λιγότερο, δηλαδή περίπου 450 φορές λιγότερο ισχυρά από τη βόμβα της Χιροσίμα.

Ένα χτύπημα παρόμοιου όπλου θεωρήθηκε από τους συντάκτες της έκθεσης της CIA πως θα μπορούσε να είναι ελκυστικό για τους Ρώσους στρατηγούς που θα έχουν να αντιμετωπίσουν ανώτερες συμβατικές δυνάμεις του NATO και οι οποίοι μπορεί να πιστεύουν ότι παρόμοια “λελογισμένη” πυρηνική επιλογή ενέχει μικρό κίνδυνο κλιμάκωσης σε θερμοπυρηνικό πόλεμο μεγάλης κλίμακας.

Η ρωσική πυρηνική ισχύς

Σύμφωνα με αμερικανικές πηγές, οι Ρώσοι θεωρητικοί πιστεύουν σε αυτό που αποκαλούν “εναλλαξιμότητα πυρών και δυνάμεων” (interchangeability of fires and forces). Δηλαδή, στην ιδέα ότι ένας δεδομένος αριθμός στρατευμάτων στο πεδίο της μάχης ισούται με μια ορισμένη ποσότητα ισχύος πυρός, έτσι ώστε ο όγκος πυρός, στον οποίο περιλαμβάνονται πυρηνικά και μη πυρηνικά πλήγματα, προσβολές στο ηλεκτρομαγνητικό φάσμα και στον κυβερνοχώρο, μπορεί να αντισταθμίσει το μειονέκτημα σε πλατφόρμες μάχης και στρατεύματα.

Οι αρχές της μάζας, της ταυτόχρονης κρούσης, της προσβολής εις βάθος και της απομόνωσης (mass, simultaneity, depth, and isolation), οι οποίες έχουν εμποτίσει τη σοβιετική στρατιωτική σκέψη από τη γέννησή της (και είναι αυτές που έχουν επιβάλει την ιδέα της “εναλλαξιμότητας”) συνεχίζουν να ασκούν σημαντική επιρροή στον ρωσικό στρατό.

Εν κατακλείδι, λοιπόν, ο πυρηνικός πόλεμος είναι ένα πολύ πιο σύνθετο μέγεθος από την απλή διατήρηση οπλοστασίων που είναι σε θέση να αφανίσουν τον αντίπαλο και έτσι λειτουργούν αποτρεπτικά έναντι του πυρηνικού πολέμου. Αυτό το πιστεύει ο περισσότερος κόσμος και όπως φαίνεται είναι η κυρίαρχη αντίληψη στη Δύση σήμερα, εξαιτίας της “χιλιαστικής” ανάγνωσης της πυρηνικής ισχύος και της σημειολογικής λειτουργίας της ως υποκατάστατου της πύρινης ρομφαίας που θα φέρει το τέλος των ημερών.